

Tweetalig onderwijs of versterkt Engels? Zo maak je de keuze

Wie een middelbare school zoekt die net iets meer aandacht besteedt aan Engels, heeft verschillende mogelijkheden. Wanneer kies je voor tweetalig onderwijs (tto) en wanneer is versterkt Engels ('Cambridge') een betere keus? Je leest het in deze uitgave.

Wat is tweetalig onderwijs?

Tweetalig onderwijs is een vorm van voortgezet onderwijs waarbij minimaal de helft van de vakken in het Engels gegeven wordt. Het gaat dan bijvoorbeeld om geschiedenis, wiskunde, aardrijkskunde of gym.

Het doel van tweetalig onderwijs is om leerlingen een stevige basis mee te geven voor een steeds internationaler wordende samenleving. Het draait dus niet alleen om taalontwikkeling, maar ook om de ontwikkeling van vaardigheden die waardevol zijn in een internationale context. Leerlingen doen bijvoorbeeld ruime kennis op van andere culturen, en leren hoe hun eigen culturele achtergrond zich daartoe verhoudt.

Tweetalig onderwijs wordt ook wel een methode van 'onderdompeling' genoemd. Niet alleen wordt een groot deel van de lesstof in het Engels gegeven, ook de voertaal in de klas is Engels. Leerlingen raken daardoor gauw vertrouwd met het spreken van deze taal. Het leren gebeurt daardoor voor een groot deel al doende. Overigens speelt het Nederlands nog steeds een belangrijke rol in het tweetalig onderwijs. In de loop van de bovenbouw worden de meeste vakken weer in het Nederlands gegeven, omdat de eindexamens in het Nederlands moeten worden afgelegd.

Diploma

Aan het eind van tweetalig havo of vwo krijgt de leerling niet alleen een 'gewoon' diploma, maar ook een International Baccalaureate (IB)-certificaat óf een Cambridge International-certificaat. Beide certificaten laten zien dat de leerling academische vaardigheden heeft ontwikkeld. Hij of zij heeft geleerd kritisch te denken en heeft ervaring opgedaan in het schrijven van onder andere analytische essays. Deze vaardigheden zijn waardevol in de voorbereiding op vervolgopleidingen.

Tto – een paar feiten

- Er zijn meer dan 130 tto-scholen in Nederland. De meeste bieden tto aan op havo en vwo, maar er zijn ook steeds meer scholen die tweetalig vmbo aanbieden. In deze brochure beperken we ons tot havo en vwo, omdat tto er op het vmbo in een aantal opzichten anders uitziet dan op havo en vwo.

- Alle tto-scholen zijn lid van het Netwerk tto. Om hier lid van te worden moeten ze de standaard tto onderschrijven, een leidraad waarin de kwaliteitscriteria van tto zijn benoemd, zoals het vereiste taalniveau en de gewenste didactische kwaliteiten van docenten.
- Tto-leerlingen scoren in het derde jaar aanzienlijk beter op Engels dan leerlingen in het reguliere onderwijs in Nederland én de omliggende landen. Dat blijkt uit onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen.
- Tto-leerlingen doen een regulier Nederlandstalig eindexamen. Scholen moeten dus voldoen aan de reguliere eisen van de Nederlandse overheid.

Taalniveau tto volgens de Standaard

- Elke leerling dient aan het einde van de derde klas een vastgesteld niveau van taalbeheersing te hebben bereikt. Voor havo-leerlingen gaat het om niveau B1 en voor vwo-leerlingen om niveau B2 van het Europees Referentiekader voor de Talen. De taalniveaus die op het tto worden gehanteerd, komen uit het Europees Referentiekader. De taalniveaus gaan van A1 (beginnersniveau) tot C2 (het niveau van een 'near native', dat heel dicht bij het niveau van een moedertaalspreker ligt).
- Aan het eind van de havo- of vwo-opleiding krijgt elke leerling een certificaat uit het International Baccalaureate Diploma Programme of een Cambridge International-certificaat. Voor vwo-leerlingen is dat bij het International Baccalaureate Diploma Programme het Language and Literature Higher Level of Standard level, voor havo-leerlingen het English B Higher Level of Language and Literature Standard Level. Gaat het om een Cambridge International-certificaat, dan krijgen leerlingen een AS- of een A-level certificaat, voor bijvoorbeeld English Language of Global Perspectives.

Internationale ontwikkeling volgens de Standaard

Bij tto speelt wereldburgerschap en persoonsontwikkeling een belangrijke rol. Leerlingen oriënteren zich op de wereld om hen heen, zowel dichtbij als ver weg. Respect, tolerantie en een open houding zijn daarbij belangrijke kernwaarden. Iedere school heeft zo zijn eigen visie op wereldburgerschap, waarin aandacht is voor vier aspecten: houding, kennis, vaardigheden en waarden.

Leerlingen nemen deel aan verschillende internationaliseringsactiviteiten, zoals excursies, spreek- en debatwedstrijden, drama workshops of wiskundewedstrijden. In de onderbouw doen alle tto-leerlingen mee aan een samenwerkingsproject met leerlingen van een school in het buitenland. Ook in de bovenbouw gebeurt dit minimaal één keer, bijvoorbeeld in de vorm van een uitwisseling of internationale stage.

Ervaringen

Demi Sanders, leerling 4 ttwo Anna van Rijn College

'Eerlijk gezegd heb ik er in het eerste jaar over nagedacht om met tto te stoppen. Ik vond het Engels in het begin best lastig en het spreken een beetje eng. Maar in de tweede klas viel ineens alles op z'n plek: ik had het spreken onder de knie en snapte de grammatica een stuk beter. Sindsdien vind ik het hartstikke leuk. Het is heel handig dat ik op vakantie gemakkelijk kan praten met mensen uit allerlei landen.

Tto is extra de moeite waard vanwege de reizen die je kunt maken. Ik ben nu drie keer naar Engeland geweest – je kunt ook naar andere landen, maar ik vind Engeland zo mooi en de mensen zijn er ontzettend aardig.'

Mirjam Heller, schoolleider tto op het Cals College, Nieuwegein

'Tto is een way of life. Het draait niet alleen om taal, maar ook om wereldburgerschap en persoonsontwikkeling. Die drie dingen zijn door de hele opleiding heen verweven. Er is veel aandacht voor drama en debat, er zijn uitwisselingen en zelfs een stage.

Je zou misschien denken dat tto vooral geschikt is voor kinderen met een uitgesproken talenknobbel omdat het Engels een grote rol speelt. Grappig genoeg hebben we juist veel bèta-leerlingen. Door de onderdompeling in de taal wordt het Engels spreken al heel snel iets vanzelfsprekends. Heel soms vindt een leerling het te lastig om de switch van Nederlands naar Engels te maken, die gaat dan terug naar regulier havo of vwo, maar dat komt bijna niet voor.

Er zijn ook leerlingen die graag extra goed Engels willen leren, maar niet zozeer geïnteresseerd zijn in de hele breedte van tto. Hen raden we dan aan om versterkt taalonderwijs te doen. Zo'n certificaat is ook heel nuttig.

Soms zegt een ouder: 'Ik heb gehoord dat tto ook gegeven wordt door docenten die niet zijn opgeleid om Engels te geven, is het taalniveau dan niet te laag?' Maar de gedachte achter tto is juist dat je meer leert dan perfect Engels. Het gaat om communiceren in bredere zin, leren om je in gesprek met mensen van verschillende achtergronden en taalniveaus te redden. Daarom zijn onze uitwisselingen niet altijd met Engeland of Amerika, maar ook met Spanje, Polen, Italië, Duitsland of Denemarken. Daar ontwikkelen leerlingen flexibiliteit door. Het Engels is de lingua franca: de taal is van iedereen.'

Flint van de Gronden, directeur Anna van Rijn College Nieuwegein

'Ik ben weleens met leerlingen van het Nederlandstalige vwo naar Londen geweest. Ze spraken prima Engels, maar vonden het behoorlijk spannend om contact te maken. De leerlingen van het tweetalig vwo hadden daar geen last meer van. Op het tto doe je zoveel in het Engels: presentaties, discussies, antwoorden vergelijken; steeds weer activeer je de taal. Daardoor wordt het een tweede natuur.

Taal is een middel bij tto, het is niet het einddoel. Het gaat om talent ontwikkelen. Leerlingen worden aangemoedigd om kritisch te denken en contact te leggen in een internationale wereld. Daar gebruiken we van alles voor: werkweken, uitwisselingen, maar we halen ook theatergezelschappen naar onze school en organiseren debatten.'

Wat is versterkt Engels?

Onder 'versterkt Engels' vallen verschillende manieren om extra aandacht aan het Engels te besteden, met als doel leerlingen een goede basis te geven voor het vervolgonderwijs (al dan niet een Engelstalige studie of een studie in het buitenland). Versterkt Engels gaat minder ver dan tweetalig onderwijs: het is uitsluitend gericht op taalontwikkeling en niet op internationalisering of persoonsontwikkeling.

Meestal betekent versterkt Engels dat de leerling een uur extra Engels per week krijgt volgens een aparte lesmethode. Versterkt Engels wordt ook wel Fast Lane English of Cambridge English genoemd. In de praktijk komen de meeste methodes ongeveer op hetzelfde neer. Ze leiden tot een Cambridge Certificate of een Anglia Certificate. Beide worden op verschillende niveaus uitgereikt.

Ervaring

Mariëlle Bronzwaer, conrector Zaanlands Lyceum Zaandam

Het Zaanlands Lyceum biedt Cambridge English en Fast Lane English aan.

'Onze school vindt het belangrijk om veel aan talentontwikkeling te doen, om die reden zijn we ook uitgeroepen tot excellente school. Ons Engels-onderwijs maakt daar deel van uit. In de bovenbouw bieden we Cambridge English aan op twee niveaus. Veel leerlingen kiezen ervoor, vooral op het vwo, maar ook op de havo.

Daarnaast bieden we leerlingen de kans om al vanaf de brugklas hun Engels te verdiepen. Aan het eind van de eerste klas maken we een selectie van leerlingen die niet alleen in het vak Engels, maar over de hele linie goed presteren. Zij krijgen Engels in een aparte groep, op een hoger niveau. Daardoor kunnen ze al in de vijfde klas examens Engels doen, en houden ze in de zesde klas tijd en ruimte over om in een extra vak examens te doen of ook nog een Cambridge-certificaat te behalen.

Veel kinderen zijn sterk in Engels, al was het maar doordat ze er via games en YouTube veel aan blootgesteld worden. We vinden het belangrijk om deze kinderen te blijven uitdagen, zodat ze zich niet vervelen in de les en het beste uit zichzelf kunnen halen. Dat is niet alleen leuk, maar ook belangrijk voor de toekomst. Veel vervolgoopleidingen verwachten dat beginnende studenten het Engels op een hoog niveau beheersen, vaak wordt een Cambridge-certificaat zelfs verplicht gesteld. Daar spelen we dus op in.'

In het kort: wanneer kies je voor tweetalig onderwijs (tfo) en wanneer is versterkt Engels ('Cambridge') een betere keus?

Tweetalig onderwijs	Versterkt Engels
50% van de vakken in het Engels	Extra uren Engels
Leerling behaalt International Baccalaureate (IB)-certificaat of Cambridge International-certificaat	Leerling behaalt een Cambridge taalcertificaat of of een Anglia Certificaat
Extra aandacht voor wereldburgerschap en interculturele competenties in de les	Extra aandacht voor de Engelse cultuur
Uitwisseling(en) met scholen in het buitenland	Excursie(s) naar Engeland
Extra aandacht voor persoonsontwikkeling	
Tfo-scholen moeten voldoen aan de kwaliteitseisen van de Standaard Tweetalig Onderwijs.	

Contactinformatie

Meer weten? Wij ondersteunen het netwerk tweetalig onderwijs en informeren je graag.

Neem contact met ons op via tfo@nuffic.nl of kijk op: www.nuffic.nl/onderwerpen/tweetalig-onderwijs